

برگزاری اولین نشست علمی پیرامون نقش قضایی و نظارتی قوه قضاییه در اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی

اولین نشست ویژه کارگروه علمی نشریه ماوی جهت بررسی موانع قضاییه موجود در مسیر تحقق سیاست‌های اصل ۴۴ به همت این نشریه و با حضور غلامعلی صدقی، مدیر کل دفتر تشکیلات و برنامه‌ریزی قوه قضاییه و همچنین دکتر محسن محبی، دبیرکل مرکز داورى اتاق بازرگانی ایران برگزار شد.

حجت‌الاسلام والمسلمین علوی از دست اندرکاران نشریه ماوی، در ابتدای این جلسه خلاصه‌ای از اقدامات این نشریه نسبت به اطلاع‌رسانی همه‌جانبه درخصوص سیاست‌های اصل ۴۴ ارائه داد و بر آثار ارزشمند چنین اقدامی تأکید کرد.

در این نشست دکتر محسن محبی، دبیرکل مرکز داورى اتاق بازرگانی ایران، با تمجید از اهتمام قوه قضاییه به ایفای نقش فعال در اجرای سیاست‌های اصل ۴۴، نگاه تنگ نظرانه به مقوله مالکیت و ثروت را سم مهلکی برای سرمایه‌گذاری مولد و توسعه بخش خصوصی دانست و اظهار داشت: رویه قضایی دادگاه‌ها باید نسبت به دعاوی مربوط به سرمایه‌گذاری قابل پیش‌بینی باشد و در پرونده‌های مشابه آرای معارض صادر نشود.

وی آموزش قضات را اقدامی ضروری در جهت رسیدگی دقیق به پرونده‌های ناشی از اصل ۴۴ دانست و با اشاره به ضرورت توسعه نظارت و بازرسی به عنوان لازمه حمایت از سرمایه‌گذاری، خواستار تدوین آرای صادره در پرونده‌های اقتصادی به صورت نظام‌مند و انتشار آن شد.

محبی افزود: انتشار آرای صادره در پرونده‌های اقتصادی علاوه بر اینکه موجب حساسیت و تشویق قضات در صدور رای مستند و مبتنی بر عدالت

می‌شود، ماخذ و مرجع مناسبی برای استفاده اهالی فن و خصوصاً سایر قضات در پرونده‌های مشابه خواهد بود.

وی برگزاری جلسات هم‌اندیشی و سمینارهای تخصصی جهت استفاده از نظرات کارشناسان را گام موثری در برخورد علمی با موضوع اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ برشمرد و با اشاره به ضرورت تقویت نهاد داورى جهت رسیدگی به دعاوی و اختلافات ناشی از امور اقتصادی تصریح کرد: مراکز داورى خصوصی باید توسط سازمان ثبت مورد نظارت جدی قرار گیرد و مراکز داورى رسمی و مصرح در قوانین مانند مرکز داورى اتاق بازرگانی ایران، باید تقویت شده و گسترش پیدا کنند.

مدیر کل دفتر تشکیلات و برنامه‌ریزی قوه قضاییه نیز در این نشست، با اشاره به اینکه آرای داورى له یا علیه ایران که از دیوان داورى ایران و آمریکا صادر شده است، در برخی دانشگاه‌های خارج از کشور تجزیه و تحلیل می‌شود، تصریح کرد: عدم آشنایی با سازوکار و عملکرد مراجع بین‌المللی داورى، موجب بی‌اعتمادی بین‌المللی و عدم میل سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی به سرمایه‌گذاری در کشور خواهد شد و تدریس آرای مراجع داورى بین‌المللی که له یا علیه ایران صادر شده‌اند، در دانشگاه‌ها و مجامع علمی و حقوقی کشور به ویژه در مراکز آموزشی قوه قضاییه ضروری به نظر می‌رسد.

وی خواستار بازنگری و تنقیح قوانین عادی با توجه به سیاست‌های اصل ۴۴ شد و پیشنهادات قوه قضاییه برای اصلاح لایحه قانونی اصل ۴۴ را که بیشتر برای کمیسیون مربوطه در مجلس شورای اسلامی ارائه شده است، در این راستا برشمرد.

عضو کمیته پیگیری سیاست‌های اصل ۴۴ در قوه قضاییه، الحاق به کنوانسیون‌های بین‌المللی مرتبط را ضرورتی اجتناب‌ناپذیر دانست و با اشاره به اهمیت تامین امنیت برای سرمایه‌گذاری مشروع و مولد تأکید کرد: تعاملات میان اتاق بازرگانی و قوه قضاییه به طور چشمگیری در حال افزایش است و آثار این روابط در آینده نزدیک نمایان خواهد شد.

اجلاس سران قضایی کشورهای اسلامی اولین گام برای تشکیل نهاد دیوان داورى اسلامی است

حجت‌الاسلام والمسلمین محمد مصدق، معاون قضایی حقوقی سازمان قضایی نیروهای مسلح گفت: برگزاری اجلاس سران قضایی کشورهای اسلامی در جهت تحقق فرمایشات مقام معظم رهبری مبنی بر تاسیس نهاد دیوان داورى اسلامی با همکاری قضایی کشورهای اسلامی اولین و موثرترین گام است.

معاون قضایی حقوقی سازمان قضایی نیروهای مسلح گفت: ایده و پیشنهاد برگزاری اجلاس سران قضایی کشورهای اسلامی در اختتامیه نشست دادستان‌های کشورهای اسلامی و با تدبیر حکیمانه رییس قوه قضاییه صورت گرفت.

وی بر اهمیت برگزاری این قبیل اجلاس‌ها تأکید کرد و گفت: با توجه به گستردگی مسایل حقوقی، کشورهای اسلامی باید از تجربیات و اندوخته‌های یکدیگر استفاده و روش‌های رسیدگی قوانین دادرسی را با هم مبادله کنند.

با برگزاری این قبیل اجلاس‌ها می‌توان در گسترش روابط علمی-تحقیقاتی مشترک بین کشورهای اسلامی موثر واقع شد بطوریکه همه کشورها با ایجاد یک مرکز تحقیقاتی و ارائه پیشنهادات خود به آن و اخذ نتایج تحقیقاتی از آن مرکز تصمیمات را برای اجرا عملی سازند.

معاون قضایی حقوقی سازمان قضایی نیروهای مسلح خاطر نشان کرد: آیین دادرسی جمهوری اسلامی ایران که با توجه به بررسی‌ها و کار کارشناسی تدوین شده، می‌تواند در این اجلاس به عنوان الگویی مناسب به لحاظ دادرسی برای سایر کشورهای اسلامی ارائه شود.

نظریات حقوقی - داوری

نظریه شماره ۷/۴۶۶۸ مورخ ۱۳۸۰/۵/۷ اداره کل حقوقی و تدوین قوانین قوه قضاییه در مورد تبصره ماده ۴۵۸ باب هفتم از قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی:

تبصره ماده ۴۵۸ - قراردادهای داوری که قبل از اجرای این قانون تنظیم شده‌اند با رعایت اصل (۱۳۹) قانون اساسی تابع مقررات زمان تنظیم می‌باشند. نظریه: منظور مقنن در تبصره ذیل ماده ۴۵۸ کلیه قراردادهای داوری است که قبل از لازم‌الاجرا شدن قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹/۱/۲۱ تنظیم شده است با این توضیح که در ارجاع دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی و در مواردی که طرف دعوا خارجی و یا موضوع از موارد مهم داخلی باشد، باید مقررات اصل یکصد و سی و نهم قانون اساسی رعایت شود ولو این که تاریخ تنظیم قرارداد داوری قبل از تصویب این قانون باشد و در موارد مشمول تبصره مزبور، کلیه مقررات سابق داوری از جمله مقررات ابلاغ رای داور، لازم‌الرعایه به نظر می‌رسد.

نظریه شماره ۷/۶۰۳۱ مورخ ۱۳۷۵/۹/۲۴ اداره کل حقوقی و تدوین قوانین قوه قضاییه در مورد ماده ۴۶۱ باب هفتم از قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی:

ارجاع امر به داوری موکول به احراز وجود اختلاف و تراضی طرفین به داوری می‌باشد. علیهذا اگر معامله‌ای به سبب فسخ یا اقاله فعل گردد و در نتیجه اصل معامله یا قرارداد از بین برود بدیهی است که شرط داوری پیش‌بینی شده در آن نیز مانند بقیه تعهدات و شروط از بین رفته است. مگر اینکه طرفین در مورد همین موضوع یعنی از بین رفتن اصل قرارداد یا معامله اختلاف داشته باشند که می‌بایست وفق ماده ۴۶۱ قانون آیین دادرسی مدنی رفتار گردد. و صرف درج شرط داوری در قراردادی که اصل آن فسخ یا اقاله شده و از بین رفته است تکلیفی برای دادگاه جهت ارجاع امر به داوری نمی‌باشد.

نکات حقوقی و داوری

اجرای احکام داوری خارجی

به طور کلی، اجرای احکام، مستلزم دخالت و مساعدت قدرت عمومی دولت و گاهی قوای انتظامی آن است. به همین لحاظ قبل از هر چیز، مراجع

اجراکننده رای داوری باید آنرا به رسمیت بشناسند و آن را به عنوان یک تصمیم الزام‌آور تلقی کنند و سپس آنرا به اجرا درآورند. از این رو، معمولاً هر کشور در اجرای احکام خارجی (اعم از احکام قضایی یا داوری) همواره این حق را برای خود محفوظ می‌دارد که با رعایت اصل رفتار متقابل و نیز به شرط آنکه حکم خارجی مخالف مصالح اجتماعی یا اقتصادی آن (نظم عمومی) نباشد، آن را شناسایی و اجرا کند. سخت‌گیری اولیه بعضی کشورها در اجرای احکام خارجی به حدی بود که حکم خارجی را الزام‌آور نمی‌دانستند و اگر درخواست اجرای آن به عمل می‌آمد، محاکم داخلی آنها مجدداً به دعوی رسیدگی می‌کردند. ولی امروز تقریباً اغلب کشورها اصل شناسایی مشروط احکام خارجی را پذیرفته‌اند و جز در موارد ضروری و خاص مجدداً به رسیدگی ماهوی نمی‌پردازند بلکه با احراز اصول و موازین اساسی مربوط به احکام داوری خارجی، دستور اجرای آنرا می‌دهند.

ممکن است کشور محل اجرای حکم داوری و کشور محل صدور حکم، عضو عهدنامه‌ای باشند که تسهیلات و امکانات خاصی را برای اجرای احکام دو کشور پیش‌بینی کرده و یا امتیازاتی را قائل شده باشند. بنابراین محکوم له که می‌خواهد حکم داوری را در کشوری اجرا کند، باید تحقیق نماید که آیا کشور محل اجرای حکم، عضو کنوانسیون‌های اجرای احکام هست یا نه؟ و سپس تصمیم به اجرای حکم در آن کشور بگیرد.

از سال ۱۳۸۱ جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون نیویورک (۱۹۵۸) در مورد اجرای احکام داوری خارجی ملحق شده و آن را تصویب نموده است. بنابراین احکام داوری که در ایران صادر می‌شود، در کلیه کشورهای عضو کنوانسیون قابل اجراست و متقابلاً احکام داوری صادره در خارج از ایران، مطابق مفاد کنوانسیون یاد شده، در ایران نیز قابل اجرا می‌باشد. مطابق ماده ۵ کنوانسیون نیویورک، اصل بر اجرای احکام داوری است و فقط در صورتی که با یکی از موانع مذکور در ماده فوق‌الذکر مواجه باشد، از شناسایی و اجرای آن خودداری می‌شود.

نمونه شرط داوری مرکز داوری اتاق بازرگانی و

صنایع و معادن ایران

در مواردی که طرفین قصد دارند به داوری مرکز مراجعه کنند، می‌توانند از متن زیر که بعنوان نمونه شرط داوری تهیه شده، استفاده نمایند. "کلیه اختلافات و دعاوی ناشی از این قرارداد و یا راجع به آن از جمله انعقاد، اعتبار، فسخ، نقض، تفسیر یا اجرای آن به مرکز داوری اتاق ایران ارجاع می‌گردد که مطابق با قانون اساسنامه و آیین داوری آن مرکز با رای یک یا سه نفر داور بصورت قطعی و لازم‌الاجرا حل و فصل گردد. داور (ان) علاوه بر مقررات حاکم، عرف تجاری ذیربط را نیز مراعات خواهد (خواهند) نمود. شرط داوری حاضر، موافقتنامه‌ای مستقل از قرارداد اصلی تلقی می‌شود و در هر حال لازم‌الاجرا است." □